

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 82 K, na $\frac{1}{8}$ strani 16 K, na $\frac{1}{4}$ strani 10 K in na $\frac{1}{2}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah šte. 3.

Št. 20. V Ljubljani, 31. oktobra 1902. Leto XIX.

Obseg: Vinska cedila. — Grozdna, sadna in vinska razstava v Krškem. — Ogledovanje simodolske govedi v Postojini. — Sezamove tropine. — Kmetijske razmere na Kranjskem. — Nesposobnost za plemo in neplodovitost bikov ter kako se odpravi. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati.

Vinska cedila.

V 12. šte. »Kmetovalca« z dne 30. junija t. l. smo objavili daljši spis o umetnem čiščenju vina ter smo poudarili, da se večkrat pripeti, da nekatera vina ne sprejmejo navadnega čistila, namreč žolice, ribjega kleja, jajčjega beljaka itd., ter da je v tem slučaju treba rabiti cedila, ki tekočino čistijo s pritiskom. Omenili smo tudi nekatera najnovejša in najcenejša cedila, pripomnivši, da v prihodnji številki prinesemo nekoliko slik teh cedil. Sedaj, ko smo ta cedila že sami preskušali in jih tudi drugodi videli v rabi, prinašamo zaradi jasnejšega pregleda nekatere slike.

Slika 51. kaže popolno v rabi stoječe cedilo. Na vrhu je posoda, kamor se vlija kalno, spodaj je pa posoda, kjer se zbira že precejeno vino. Med tema dvema posodama so obešena cedila ali »elementi«, to so podolgaste cevi iz dveh gostih mrežic (pod. 52.). Ti elementi se kar privijejo v zgornjo posodo, in ko se odvijajo, teče vanje vino samoodsebe.

Ta cedila imajo tudi prednost, da se lahko porabijo holandska cedila, z razločkom, da se namesto vreč vanja obesijo te mrežaste cevi.

V tak stroj se lahko pritrdi 1—20 elementov. Cedilo z dvema elementoma stane 155 K ter precedi

na dan, t. j. v 10 urah, 12—24 hl; cedilo z 8 elementi stane okroglo 600 K ter precedi 60—120 hl na dan. Vsak element posebej stane 60 K; posode pa, kamor se ti elementi pritrdijo, stanejo od 25 K više. Poslednje lahko napravi domač sodar.

Stroji se rabijo na ta način, da se najprej z vinom, ki ga mislimo precediti, zmeša gotova množina azbesta (5—20 gr) ali druge zgoščujoče tvarine, potem se naglo vlije v stroj vino, tako da je posoda polna. Spodaj se odpre pipa, in kar izteče, se zopet vlije v stroj ter se to ponavlja toliko časa, dokler spodaj ne začne iztekati popolnoma čisto vino. To je znamenje, da so vse mrežne luknjice dovolj zgoščene, in potem se ostalo vino kar neprenehoma vlija, še bolje pa pumpa v stroj v istem razmerju, kakor spodaj izteka. Pri tem pa je paziti, da je stroj vedno poln.

Kdor tako postopa, dobi takoj kakor luč čisto vino.

Enainista zgoščujoča tvarina se lahko večkrat rabi, vendar se

mora po vsakem čiščenju prav dobro izprati. Če se je precejalo bolno vino, n. pr. cikasto, je bolje, da se dotična tvarina zavrže in se stroj izpere z vrelo vodo, ker se drugače pokvari tudi drugo, zdravo vino. Sploh pa se mora stroj po vsakem čiščenju takoj in dobro izmiti, drugače se gošča v ceveh strdi ter je ni mogoče izlepa izprati.

Podoba 51.

Pod. 52.

Pod. 53.

Pri izpiranju se kar odviji spodnji vijak ali kapica, ter se element postavi napošev pod vodnjak ter se toliko časa izpira, dokler se v proti luči obrnjenem ne zapazijo nobene snovi.

Podoba 53. nam kaže, v kaki smeri teče vino v elementu. Najprej pride po srednji cevi do dna, t. j. do kapice, in od tod se vzdiga ob straneh kvišku. Tako se azbest polagoma in enakomerno vsede na mrežico ter zgosti vse luknjice. Zato morajo biti ti elementi, dokler se preceja, vedno polni, drugače zgoščujoča tvarina odstopi, in če se na to element zopet napolni, teče nekaj časa zopet kalno vino.

Za manjše množine je Malovich napravil drugo cedilo, ki samo deluje (podoba 54. in 55.). Način precejanja je isti kakor pri gori opisanem, samo da to cedilo lahko samo deluje, v čemer smo se osebno prepričali. Sod s kalnim vinom se postavi nekoliko više ter se z aparatom združi s kavčukovo cevjo. Če je tudi cedilo nekoliko na visokem, teče čisto vino naravnost v sod. Pod. 56. kaže tak element. Ta patentovani stroj stane 140 K ter precedi 3—6 hl na uro. Pred prej omenjenim ima to cedilo to prednost, da pride vino le malo z zrakom v dotiko, ker je popolnoma zaprto, kar je pri starejših vinih posebno želeli.

Podoba 57. predstavlja majhno sobno cedilo, ki se rabi navadno le za preskušnje, ali pa če kdo hoče precediti le nekaj litrov kalnega vina. Tak stroj je napravljen na isti podlagi kakor prvi ter stane po velikosti 10—20 K.

Podoba 58. nam pa kaže od iste tvrdke sestavljeno sesalko za izpiranje ali izplakovanje sodov in drugih kletarskih posod. Ker se voda z močjo sika v notranje dele nesnažnih posod, se te na ta način čisto izperejo. Razume se pa, da je treba bolj nesnažno posodo poprej dobro izmiti s krtačo ali z drugimi sredstvi.

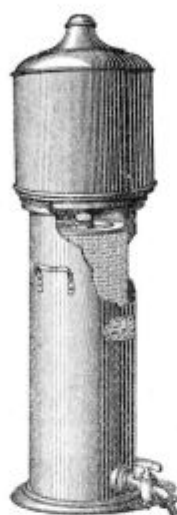
K precejanju samemu s cedili naj dodam nekaj pripomb. S precejanjem vina pridemo sicer najhitreje do čistih vin, vendar se ne bomo v vsakem slučaju odločili zanje, in sicer ne pri čiščenju prav finih buteljskih vin. To zaradi tega, ker fina vina lahko dobe nekoliko duha po zgoščujoči tvarini, ali če je stroj zanemarjen, tudi po tem. Pri precejanju starih vin je bolje rabiti popolnoma zaprta cedila, kjer vino ne pride z zrakom nič v dotiko, da se potem zopet ne skali ter da ne izgubi moči in rezkosti, t. j. alkohola in ogljikove kisline. Pri precejanju mladih vin je pa bolje, če pridejo z zrakom v dotiko, kar se ravno pri porabi gori navedenih elementnih cedil (pod. 51.) doseže.

V slučaju, da se vino po precejanju čez nekaj časa zopet skali, je dobro, če se še enkrat precedi. To

se posebno rado dogaja pri vinu, napravljenem iz gnilih jagod.

Če je vino zelo gosto in skoro vlečljivo, se mora najprej čistiti s taninom (čreslovino) in s špansko glino (to čistilo se že v nekoliko urah usede, in dobro je, če se potem, ko se je usedlo, še enkrat vse premeša, da se vino še bolje učisti), drugače gre precejanje takega vina prav počasi od rok, ker se ob mrežicah takoj napravi debela, gosta mrena.

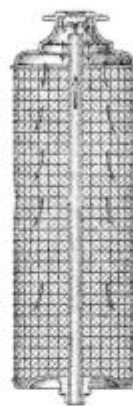
Tu opisane stroje oddaja tvrdka J. Malovich & Cie. na Dunaju, XVII/3, Hernals, Mayssengasse 15, ter dopisuje tudi slovensko. Fr. Gombač.

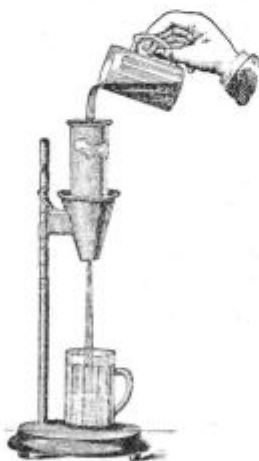
Podoba 54.

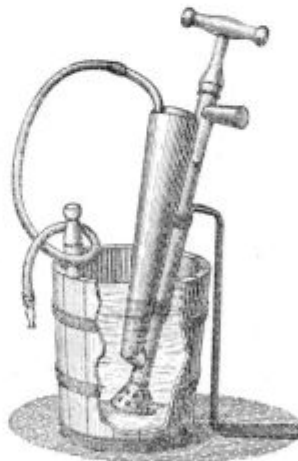
Podoba 55.

Podoba 56.

Podoba 57.

Podoba 58.

Grozdna, sadna in vinska razstava v Krškem.

Dne 12. oktobra t. l. se je vinogradnikom in sadjarjem krškega političnega okraja nudila prilika pokazati, kako so napredovali v vinstvu in sadjarstvu v zadnjih 15 letih, t. j. odkar je pričela v tem okraju trtna uš svoje pogubonosno delo.

Sklep, prirediti grozdno, sadno in vinsko razstavo za politični okraj krški, je storila kmetijska podružnica komaj pred dvema mesecema. Podružnica se je s tem sklepom nekoliko prenašala, kajti ne samo da je bilo do razstave premalo časa, marveč bi bila morala pri tem upoštevati tudi lanske in letošnje vremenske razmere, ki so pridelale znatno poslabšale.

Prvotno so nameravali to razstavo prirediti dne 3. in 4. oktobra, in ravno vsled slabega vremena so jo preložili na 12. in 13. oktobra. Med tem časom se je grozdje znatno popravilo in tudi bolje dozorelo.

Na srečen izid razstave ni bilo misliti tudi zaradi tega, ker sta poleg deževja tudi spomladanski mraz in ponekod občutna toča mnogo škode napravila ter pokvarila sadje in grozdje.

Čuditi se je torej, da so bili vsi prostori, in sicer dvorana in še 3 stranske sobe v Schenerjevi gostilni, polni prav lepega grozdja in sadja. Stem so vsi razstavljalci, posebno oni kmečkega stanu, dejanski pokazali, kaj morejo doseči s pravilnim obdelovanjem in oskrbovanjem trt in dreves. Vinsko razstavo so mali posestniki le šibko založili, čemur pa je gotovo največ to krivo, da se je sklep za prireditev razstave prepozno izvršil. Vina raznih letnic, in sicer od l. 1879. do 1901. so razstavili boljši in imovitejši posestniki v prav obilni množini.

Razstava je bila tako urejena, da se je razstavilo vse grozdje sredi dvorane na mnogih podolgem postavljenih mizah, sadje pa ob stenah na 2 metra visokih, pokončnih, iz polic obstoječih stal. Tako je imel gledalec koj ob vstopu jasen pregled čez razstavljeno

blago. Na mizah v kotih so pa bili razstavljeni razni noži, škarje, stroji za lupljenje in rezanje sadja in drugih kuhinjskih stvari, dalje razni gumijevi trakovi, cevi itd. Razstava vin in kletarskega orodja ter vinska pokušnja je bila v prostorni in svetli mestni kleti stare šole.

Vseh razstavljalcev je bilo čez 60. Razstavljenega grozdja se je nekaj odlikovalo s svojo velikostjo, kajti posamezni grozdi so tehtali po 1 kg (črna kavščina) po 1 1/2 kg (imperijal, genuezec, prepeličnik) in celo 3 1/2 kg (lipovščina?), drugo grozdje se je pa odlikovalo po svoji sladkobi in prijetnem duhu, n. pr. silvanec, traminec, rulandec, španjoli in rizling. Razen teh so bile razstavljene še naslednje vrste: Beli burgundec, muškatelec, kraljevina, veltlinci, portugalka, modra frankinja, tičenska črnina, belina, beli damascenec, rdeči želod, kozji ses, kabernet, Jezusove solze i. dr.

Med razstavljenimi sadnimi vrstami smo opazili največ kanadske rejnete, kosmačev, zlate zimske parmene, čebularja, tafelčka, dolenske voščenske, malinovca, landsberške rejnete itd.; med hruškami pa: dilovke, lesnobarvene maslenke, jesenske maslenke, angulenske, napoleonovke in mnogo drugih, med temi tudi tepke.

Izmed razstavljalcev so se odlikovali: gospod Edvard Presečky iz Samobora in gospa Josipina Hočevar iz Krškega z obilnim lepim grozdom in sadjem in z nekaterimi izvrstnimi vini (prvi je razstavil tudi več kletarskih in vinogradniških strojev in drugih priprav), Aleksander Wutscher iz Brezovice z lepo, strokovno urejeno zbirko sadja (čez 40 vrst), dalje z množico namiznih in sladkih buteljjskih vin, kakor tudi s konjakom, brinjevcem, slivovko in z drugimi opojnimi pijačami. Ti trije razstavljalci so dobili prvo darilo, in sicer gospa Hočevar prvo deželno darilo v podobi krasno izdelane priznalne diplome, gg. Presečky in Wutscher pa srebrno državno kolajno.

Gospod Gregorič, posestnik in gostilničar v Krškem, je imel bogato zbirko raznega grozdja in nekaj prav dobrih vin (rizling), za kar je dobil II. darilo, in sicer državno kolajno. Lepo zbirko sadja in grozdja so imeli: oskrbnistvo graščine Raka (izven tekmovalja) in Turnamhart, (kolajna kmet. družbe) ter polkovnik v pokoju g. J. pl. Hollegha. Med drugim je bila tudi poučna zbirka raznih grozdnih vrst iz drž. trtnice v Kostanjevici.

Z izložbo lepega sadja, grozdja ali dobrega vina so se odlikovali: dr. Mencinger, Martin Colarič (II. dež. darilo), Ivan Drašler (II. drž. darilo), Frančišek Prijatelj (III. dež. darilo), Fr. Cesar (kolajna kmet. družbe), Vinko Žener (kolajna kmet. družbe), Martin Kerin (kolajna kmet. družbe), dekan Schweiger, Viljem in Ivan Pfeifer, Ferd. Schöner, Strgar, Giraldi, Ant. Rupert, Rumprecht, župnik Bercé in Dolinar. Vsi ti so dobili diplome. Ostali razstavljalci so pa dobili denarne zneske po 10, 5 in 3 K, tako da je vsak reven razstavljalca nekaj dobil.

Pripomniti je, da se je pri določitvi daril, kolajn in drugih premij upoštevalo tudi drugo dosedanje delovanje dotičnika v svrhu pospeševanja vinstva in sadjarstva.

Najlepšo in največjo sadno zbirko je imela pač gospa Josipina Hočevarjeva iz Krškega.

Od zunanjih razstavljalcev so razstavili svoje stroje in druge vinogradniške in kletarske priprave: Ph. Maypharth & Cie. na Dunaju 5 raznih stiskalnic, 2 grozdnice in 2 sadna mline, 1 sadno sušilnico ter 1 samodelujočo škropilnico „sifonija“; J. Malovich & Cie.

na Dunaju 1 veliko cedilo s 7 elementi in 1 patentovano samodelujoče cedilo (oba sta še naprodaj); Schönerherz razne nože za cepljenje in kuhinjske stroje za rezanje, pripravljanje zelenjadi in za lupljenje sadja in gomoljev; Kolar iz Ljubljane razne nože in škarje ter gumijeve trakove in druge kavčukove reči (vinske cevi itd.); Schneider & Verovšek iz Ljubljane vinske stiskalnice in grozdne mline.

Da bi vsi udeleženci predavanj in vinske pokušnje dobili jasen pregled, kako je pravilno kletariti, da se dobe prijetna vina, kakor tudi da bi bil vtisk pri posetu prijaznejši, je bila klet izpremenjena v vinograd, in sicer na ta način, da je bil pod stropom latnik po tirolskem ali primorskem načinu, ki je klet prepregal z rastočimi in z grozdom obloženimi trtami. Na eni strani so bila na mizah razstavljena vina, dočim so se postavile v kote in v druge prazne prostore vse kletarske priprave, in sicer povrsti, kakor se rabijo v kleti pri napravi vina do polnjenja v steklenice; torej rebjalna mreža, kad z grozdnim mlinom, potem stiskalnica, sod s kipelno veho, in končno še cedilo. To se je praktično razkazovalo med poukom v nedeljo in ponedeljek.

Poskušnja vin je bila v nedeljo popoldne in v ponedeljek proti plačilu 10 h za kozarec. Vina je bilo dosti, tako da je še v torek ostalo.

Boljša vina so se takoj razprodala. Posebno je ugajal silvanec in rizling. Skupiček se je deloma vrnil dotičnim razstavljalcem. Prodajale so iz prijaznosti krške in leskovske gospodične. Ta pokušnja je imela to posledico, da so nekateri zunanji udeleženci takoj nekaj vina nakupili, odnosno naročili.

Razstavo so med drugimi počastili: dvorni svetnik Dralka, drž. poslanec Plantan, kr. vladni poročevalec za vinstvo Hrzić iz Zagreba in ravnatelj gospodarskega društva v Zagrebu Kuralt, dočim se je deželniokulturni poročevalec g. vodja Povše pismeno opravičil.

Podružnica je toraj lahko zadovoljna, kajti vse podjetje, se je vključ v nekaterim spletkam popolnoma posrečilo.

Sedaj pa nastane vprašanje: ali imajo take prireditve kak pomen in kaj je njihov smoter? Mi se hočemo o tem vprašanju le nakratko izjaviti.

S prireditvijo takih razstav se privabijo v kraj kupci in drugi, ki bi drugače ali iz nevednosti ali iz strahu, da bi poti ne naredili zastoj, najbrž ne prišli.

Kupec vidi blago, pokuša pridelek ter lahko takoj izve za ceno in množino, tudi lahko sklone kupčijo, ne da bi se moral poprej pismeno zediniti z dotičnikom, ali pa se celo obrniti na druge posredovalce. Stem si kupec prihrani mnogo časa, dela in tudi stroškov, kajti če ne pozna zanesljivih pridelovalcev, mora cele ure, če ne celo cele dneve po goricah iskati, preden si nabere dovolj dobrega blaga. Pri takih prilikah se pa tudi lahko takoj prepriča o zanesljivosti dotičnega prodajalca.

Z majhnim darilom se kmetovalec spodbudi k napredku, in to tembolj, čim bolj se mu gre na roko, čim bolje svoje blago odda. On vidi razne neznane, pa priporočljive sadne in grozdne vrste, kakor tudi razne stroje, ki si jih potem omisli, če mu sredstva dopuščajo. On vidi in pokuša pridelke tudi drugih posestnikov, in tako mu polagoma zamre domišljija, da je le njegov pridelek najboljši.

Veščaki se prepričajo, kakšne vrste sadja in grozdja se v dotičnem kraju pomnožujejo, in tako jih je možno opozoriti takoj na mestu (kakor sedaj v Krškem) ali pa

v strokovnih listih na prednosti in napake te ali one vrste, tega ali onega obdelovanja in ravnanja.

Mi smo torej mnenja, da bi kazalo večkrat in v vsakem polit. okraju prirejati take majhne razstave, pa ne v vseh okrajih naenkrat in v enem istem letu, marveč menjaje. Pri tem pa je paziti, da se za razstavo izberejo večji in kolikor mogoče blizu železnice ležeči kraji. Tako bi n. pr. kazalo prirediti razstavo za Notranjsko ne v Vipavi ali v Il. Bistrici, marveč v Postojni. Kdor bi hotel napraviti kupčijo, bi potem že sam šel v dotični kraj. Če se pa že ne prirejajo razstave v večji meri, naj bi se prirejale vsaj en ali dva dni trajajoče pokušnje vin v prvih tednih po sv. Martinu, t. j. po 11. novembru. V tem slučaju bi se morali izbrati večji prostori, razstavljalci bi se uredili po sodnih okrajih, nad razstavljenimi vini bi pa bilo vidno obesiti ime in kraj razstavljalca. Najbolje bi bilo, če bi dotični posestniki sami točili, i. s. proti primerni odškodnini. Fr. Gombač.

Ogledovanje simodolske govedi v Postojni.

Z vpeljevanjem vnanjih plemen se je naša goved že v marsičem izboljšala. S pingavskim plemenom so se dosegli lepi uspehi na Gorenjskem in Notranjskem, s pomurskim pa na Dolenjskem. V zadnjem času so se napravile poskušnje tudi s simodolskim plemenom, ki slovi kot najboljšo pleme. Simodolsko pleme se odlikuje najbolj stem, da je velike rasti, lepih ravnih životnih oblik in hitre rasti. Največ živali tega plemena je prišlo dosedaj v postojenski okraj in zato je bilo umestno, da je naša kmetijska družba ogledovanje te živine priredila v Postojni, da se na razstavljenih živalih lahko presodijo uspehi dosedanje reje in se obenem dožene, ali kaže tudi v bodoče vpeljevati to pleme za izboljšanje domače živine ali ne.

Dasi vreme prireditvi takega ogledovanja ni bilo posebno prijazno, kajti deževalo je vso prejšnjo noč, so gospodarji v soboto, dne 18. t. m. pripeljali v Postojno vendar veliko take živine, tako da je bila udeležba povsem dobra. Razen mnogoštevilnih živinorejcev je bila pa tudi naša kmetijska družba dobro zastopana, kajti udeležili so se ogledovanja: podpredsednik Povše in odborniki baron Lazarini, baron Liechtenberg, Pavlin, Rohrman in ravnatelj Pirc.

Prostor za ogledovanje se je priredil na prostornem postojenskem sejmišču, kjer sta podružnični načelnik Arko in višji živinozdravnik Gašpari skrbela, da se je zvršilo vse v najlepšem redu.

Vsega skupaj je bilo razstavljenih 76 glav, in sicer 10 bikov, 24 krav, 16 telic in 26 volov. Živina je bila deloma čistokrvnega, večidel pa mešanega simodolskega plemena. Čistokrvne živali so se vse odlikovale s svojimi značajnimi lastnostmi, s svojo velikostjo in težo, pa tudi pri mešanokrvnih živalih se je lahko na prvi pogled spoznal ugodni vpliv, ki ga ima simodolsko pleme za izboljšanje telesnih oblik in teže. Zlasti lahko se je opazilo to na zadnjem koncu života, ki je pri požlahtnjenih živalih veliko bolj razvit kakor pri domačih. Dočim imajo domače živali le prepogostoma šibak zadnji konec, kratek in posekan ter preveč zožen križ, slabotne in krive noge, vleknjen hrbet, imajo simodolske živali ravne in dokaj močnejše oblike. Pripisati moramo to pravilno in močno razvitemu okostju, ki je lastno simodolski govedi in ki se po dobrih bikih lahko prenaša na zarod.

Po svoji lepi zunanosti so se izmed razstavljenih živali še najbolj odlikovale krave, med katerimi so bile

tudi po 650 do 700 kg težke. Kolikor se je dalo soditi po razvoju mlečnih organov, so bile vmes tudi prav dobre molznice. Po svojih obilnih in lepih životnih oblikah so kazale, da so tudi pripravne za zarejo lepih volov, najsi bo za delo ali za pitanje. Razsojevalna komisija, obstoječa iz barona Liechtenberga (načelnika), barona Lazarinija, Pavlina in posestnika Dekleva iz Vrem, je priznala prvo darilo za krave Frančišku Arku iz Postojne, ki je razstavil 3 krave. Prav lepe in dobro rejene živali so razstavili: Ferdinand Gašpari iz Postojne (2 kravi, 1 s teletom), Jože Križaj iz Orehka, Jože Dekleva iz Postojne, Ivan Premru iz Orehka in Andrej Požar iz Nove Šice, ki so bili vsi obdarovani.

Vobče so ugajali glede telesnih oblik tudi razstavljeni biki, vendar so bili nekateri preveč mešane krvi; tako je bil premalo izražen ugodni vpliv simodolskega plemena. Dasi je bilo le 10 bikov na ogled pripeljanih, se je priznalo darila za 6 bikov, ker je presojevalna komisija zavzela stališče, da je pred vsem nagraditi bikorejce. Najlejša bika čiste simodolske krvi sta pripeljala Janez Stegu iz Planine, ki je dobil prvo darilo, in Anton Dovgan iz Vovčjega. Razen teh so bili obdarovani za bika: Jakob Cucek iz Nove Šice, Fr. Arko iz Postojne, Ivan Premru iz Orehka in Alojzij Marc iz Šturija.

Primeroma manj so ugajali presojevalni komisiji razstavljene telice; bilo jih je sicer 16, toda po svoji rasti, teži in telesnih oblikah niso dovolj kazale tistih lastnosti, kakor so običajne pri simodolskem zarodu. Najlepši 2 telici je razstavil Frančišek Arko iz Postojne, ki je pa njemu namenjeno prvo darilo prepustil na korist drugim živinorejcem.

Tudi pri razstavljenih volih se je pokazal več ali manj ugodni vpliv simodolskega plemena, le škoda, da ni bilo na ogled dobro rejenih ali opitanih volov, kajti v tem slučaju bi se bili lahko prepričali tudi o tem, kako ugodnih lastnosti je simodolsko pleme za pitanje. Kar se tiče telesnih oblik, se je lahko opazilo, da se dajo s simodolskim plemenom prav uspešno izpodrivati tiste pomanjkljivosti, ki se navadno nahajajo pri domačih živalih. Voli so bili sploh mešanokrvni in je domača kri prevladovala tujo. Najlepše vole so pripeljali na ogled: Alojzij Ferjančič iz Slapa pri Vipavi, Jakob Gomp iz Zaloga in Anton Vidrih iz Strmca pri Studencu. Poleg teh je bilo obdarovanih še sedem drugih gospodarjev.

V marsičem poučna razstava se je končala z razdelitvijo daril. Vsega skupaj se je razdelilo 28 daril v skupnem znesku 465 kron.

Sezamove tropine.

Leta 1899. je naša družba pričela priskrbovati svojim udom tudi močna krmila, in sicer oljne tropine. Lanene tropine so sicer pri nas že dolgo znane, v nekaterih krajih tudi ogrščične, vendar smemo smatrati za svojo zaslugo, da smo ravnotako kakor umetna gnojila v deželo vpeljali tudi sezamove tropine. Posebno važnost pokladamo na vpeljavo sezamovih tropin, ker so te najredilnejše in razmeroma najcenejše. Lanene tropine so gotovo jako izborno krmilo, imajo posebne prednosti za mlado plemeno živino, toda pri naših razmerah jih morejo popolnoma nadomestiti sezamove tropine. Sezamove tropine imajo v sebi 50% beljakovin in tolsčobe, dočim jih imajo lanene le 40%, torej so prve za $\frac{1}{4}$ več vredne, vrhute pa za 3 K

cenejše. Vsak pameten gospodar bo torej rajši krmil boljše in cenejše sezamove tropine, kakor pa dražje lanene tropine. Jako mnogo kmetovalcev je pri nas že vzelo sažamovih tropin in so z njimi tako zadovoljni, da ne kupujejo več lanenih. Lanene tropine so res bolj okusne in jih vsaka žival takoj rada in hlastno žre, dočim nekatere živali sezamovih tropin prvih par dni nič kaj ne marajo, a slednjič se jih tako privadijo, da potem ne marajo drugih. Večina živali pa tudi sezamove tropine precej rada žre. Ta slaba stran sezamovih tropin naj nikogar ne ovira, da bi ne naredil z njimi poskusa, saj nam ni treba živine vprašati, kaj rada je, temveč se moramo mi po tistem ravnati, kar nam najboljše kaže. Pozivljamo torej gospodarje, naj sežejo po sezamovih tropinah, in tudi tisti naj to store, ki dosedaj sploh niso krmili tropin, temveč otrobe. Otrobi imajo v sebi 17% beljakovin in tolščobe, so torej le $\frac{1}{3}$ toliko vredne kakor sezamove tropine, stanejo pa najmanj 12 K, dočim sezamove tropine stanejo 16 K. Če namesto 1 kg otrobov, ki imajo v sebi 170 gr beljakovin in tolščobe ter stanejo 12 h, pokrmite $\frac{1}{2}$ kg sesamovih tropin, ki imajo v sebi 250 gr beljakovin in tolščobe ter stanejo 8 h, prihranite 4 h, a dali boste živalim za celih 80 gr najboljših redilnih snovi več, vrhu tega pa še dosežete neprimerno boljši uspeh pri živinoreji; živina se bo bolj in hitreje razvijala, bo lepša in bo dajala veliko več in boljšega mleka.

Sesamove kakor vse druge tropine je pokladati zdrobljene ali zmlete, pomešane z rezanico in nekoliko poskropljene, da jih živina ne razpihava. Pri tej priliki opozarjamo, da je mnenje naših gospodarjev napačno, ko mislijo, da morajo biti tropine fino v moko zmlete. Umni živinorejci, kakor sploh vsi kmetijski veščaki zahtevajo celó le zdrobljene tropine, in sicer toliko zdrobljene, da so drobtine debele kakor proseno ali lečno zrnje. Take tropine žival bolje prežveči in poslini kakor močnate, zato jih bolje prebavi, dočim se močnate tropine v želodcu sprimejo v svalke, ki jih želodečni sok teže prekuha, in vrhu tega morejo taki svalki v prebavilih povzročiti razne bolezni. Naša družba sicer sedaj oddaja precej drobno zmlete tropine, ker bi se jih drugače naši gospodarji branili, vendar so družbene tropine pravzaprav le strgane, ne pa zmlete kar je odločno bolje, čeprav niso še tako dobre kakor zdrobljene.

Zmlete in presejane sezamove tropine bo oddajala naša družba vso zimo do meseca aprila v vrečah po 50 kg po 16 K, postavljene na kolodvor ali v družbenem skladišču. Oddajale se bodo le cele vreče po 50 kg. Ker so te tropine zelo mastne, priporočamo naročnikom, naj jih doma ne hranijo v vrečah, ker se v njih lahko segrejejo in postanejo škodljive, temveč naj jih iztresejo in hranijo razstrte na kakem primernem prostoru.

Kmetijske razmere na Kranjskem.

(Konec.)

Nujno je treba, da se takoj nastavi živinorejski nadzornik, ki bo pospeševal napredek v živinoreji, ki bo vsled neprestane dotike z živinorejci vedel dajati dobre nasvete in bo na drugi strani opozarjal poklicane kroge na nedostatke in na način, kako bi jih bilo odpraviti. Le če bo imela dežela nastavljeno tako strokovno moč, ki bo edino živinoreji posvetila vse svoje sile, se bodo mogle s pridom snovati prepotrebne

živinorejske zadruge, kajti pri nas so danes razmere take, in to jaz trdim iz svoje izkušnje, da je mogoče kako živinorejsko zadruge, ki naj živi in z uspehom deluje, le tedaj osnovati, če je zadrugi neprestano na razpolaganje kaka strokovna pomoč. Pri naš vobče nedostaja za dobro vodstvo kmetijskih zadrug sposobnih ljudi, celo pa ne za vodstvo živinorejskih zadrug, od katerih dobiček ni tako očiten in se njih velika korist spozna šele čez več let. Silno veliko je pri nas še popraviti po naših hlevih, pri vzreji in reji živine; sto in sto je napak, ki se brez truda in stroškov dajo odpraviti in ki sedaj kvarijo našo živinorejo, vsled česar naš živinorejec skoraj z istimi stroški, s katerimi umni živinorejec vzgoji lepo in veliko vredno žival, vzgoji razmeroma malo vredno žival. Naj se naš zakon za povzdigo živinoreje izvršuje brezobzirno, z vso strogostjo, saj bo prišel čas, ko bo naš kmetovalec blagoslavljajal tiste, ki so ga — kakor sedaj misli — s tem zakonom mučili!

Naše mlekarstvo se je pričelo lepo in hitro razvijati; pač ima ta razvitke svoje nedostatke, ki se pa z lehkoto odpravijo. Pri nas ima mlekarstvo velikansko prihodnost, in od njega nam je pričakovati milijone kron novih dohodkov. Neobhodno je potrebno naše mlekarstvo pospeševati v enotni smeri in zlasti upoštevati njega trgovsko stran, zato je nujna potreba vse to pravočasno urediti in v pravi tir spraviti, kar je brez osebe, ki vse svoje sile posveti temu delu, nemogoče, zato smatram nastavljenje mlekarkega nadzornika za zadevo, ki je ni več odlašati.

Velikanske so vsote, ki gredo v izgubo vsled zastaralega obdelovanja zemlje in napačne gospodarske smeri (na pr. neumestno pridelovanje žita). Vse to je mogoče odpraviti, oziroma popraviti z intenzivnim pokom. Kletarstvo je preosnovati, sadjarstvo je zmožno velikega razvitka, pridelovanje krme je glede količosti in kakovosti z najmanjšim trudom podvojiti, in kamor se ozremo, vidimo vse polno hvaležnega dela v svrhu pospeševanja našega kmetijstva! Kakor imamo danes že tri strokovnjake, katerih edina naloga je pečati se le z vinstvom, pri čemer imajo krasne uspehe, tako mora dobiti živinoreja, mlekarstvo, sadjarstvo itd., torej vsaka kmetijska panoga v deželi strokovno moč, ki bo vodila dotična pospeševalna dela. Snujejo naj se drevesnice, s podporami naj se pod vodstvom strokovnjakov pretvarjajo posamezne kmetije, ki so že danes v rokah razumnih in zavednih kmetovalcev, v vzorne kmetije; v vsaki vasi naj se delajo v posameznih panogah, kolikor razmere dopuščajo, preiskunje, povsodi naj se skuša uvesti, kolikor gré, skupno delovanje z združnimi stroji in napravami, da se tako prihrani na delavcih in na pridelovalnih stroških, in z uvedenjem zlaganja zemljišč naj se odpravi veliko zlo: trošenje sil zaradi razkosanih posestev.

Ker je namen temu mojemu spisu merodajne kroge opozoriti na dejstvo, da se naše kmetijstvo dá rešiti le z zboljšanjem in s povišanjem pridelovanja, zato ne smatram za potrebno, da bi še nadalje podrobno razpravljajal sredstva, ki k temu vodijo, kajti določiti program, po katerem naj bi se to vršilo, je naloga dotičnih činiteljev. Vsak, ki količkaj pozna razmere našegak metijstva, ki vidi kako rasejo dolгови in kako ljudstvo trumoma zapušča svojo rodno zemljo, mora priti do spoznanja, da tako ne sme več iti naprej in da je zadnji čas kaj uspešnega ukreniti. Naj se dobro preuče razmere našega kmetijstva! K temu bi veliko pripomogel deželni štatiški urad, ktereга ustanoviti je skrajni čas.

Naj država in dežela žrtvujeta zadostna sredstva v povzdigo kmetijskega stanu, saj ohranjenje kmetijskega stanu pomeni toliko, kolikor ohranjenje države.
G. Pirc.

Nesposobnost za pleme in neplodovitost bikov ter kako se odpravi.

(Dalje.)

2. Začasna nezmožnost, povzročena po bolezni v udih ali v parkljih.

Vzrok temu je lahko cela vrsta bolezni, n. pr. otiska na podplatu, poškodovanje na kroni, če se je žival zbodla na kamenju ali debelem pesku itd., ali so ji te reči prišle med parklje, vnetje in uljesa med parklji.

Razen tega so lahko vzrok tudi napačno vzrasli, predolgi parklji in druge napake na parkljih. Vse to povzroča živalim pri skoku manjše ali večje bolečine, in vsled tega se boje izvršiti plemenjenje.

Tudi pretegnjene kite, izvinjeni in poškodovani členi so lahko vzrok, da bik nima veselja za plemenjenje, če zaradi teh bolevi ne more brez bolečin skakati.

Moralo bi se torej vsakokrat, če kak plemenski bik proti svoji prejšnji navadi ne mara več plemeniti, misliti tudi na take vzroke in ga preiskati ali preiskati dati.

Ponavadi ni tukaj prav nič težko pomagati.

Otiske na podplatu se primerno zdravijo. Če se gnoje, se mora najprej odstraniti gnoj in rana izmiti s $\frac{1}{2}$ odstotno lizolovo raztopino.

Če se kaka tuja snov zadere živali v meso, se mora popolnoma odstrani, rana očistiti in potresti z razkužilnim praškom (amiloform).

Nepravilne in napačno vzrasle parklje je treba primerno izrezati s kleščami, z dletom ali z nožem.

Izvinjenje in druge hromosti se izpočetka zdravijo z mokrimi obkladki (ledena voda, svinčena voda), pozneje se pa tro s salmijakovim linimentom (1 del salmijakovca, 2 dela lanenega olja).

Nikdar naj se za skakanje ne rabijo poškodovani biki, preden niso popolnoma ozdravljeni.

Če pri plemenjenju čutijo še bolečine, potem se dostikrat dolgo časa zelo boje plemeniti.

Iz teh vzrokov je potrebno, da se tudi prostor za skakanje primerno priredi.

Skrbno naj se odstrani debel pesek, kamenje itd.

Prostor za skakanje naj se sploh ne posipa. Kadar bik skoči, pade vsa teža telesa na zadnji nogi, in parklji se zasade globoko v pesek; zato so poškodbe parkljev neizogibne.

Ali tudi pregladka tla so nevarna.

Nasprotno se priporoča, da se na plemenišču trdo zbije zemlja ali šota, kakršna se rabi za steljo.

V Švici sem videl na neki vzorni kmetiji pravilno napravo. Prostor, kjer je moral stati bik pri plemenjenju, je bil primeroma 25 cm globoko izkopan in nato izpolnjen z rezanim senom ali s slamo. Na ta način so stali biki varno in vendar na mehkem, kjer niso mogli izpodrsniti in se tako poškodovati.

3. Slabost v ledjih in v križu.

Ta nastane po revmatskih boleznih ali po poškodbah zaradi trpinčenja z debelimi palicami, po udarcih i. t. d., ali če bik pri skoku pade.

Da se bik prekucne, se zgodi, če so krave previsoke in biki prenizko stoje. Če se bik pri skoku znak prevrne, potem izgubi za dolgo časa veselje do plemenitve in se brani skakati.

Treba je torej skrbeti za to, da pri plemenjenju velikih krav z mladimi biki krave ne stoje previsoko.

4. Čezmerna poraba in prenapornost bikov. Največkrat se to nahaja pri združnih in srenjskih bikih.

Zadruga in občine si dostikrat nabavijo zelo dragocenih in porabnih bikov. A največkrat se vzdržuje zaradi visokih nabavnih stroškov premalo bikov.

Če se morajo biki zaradi premajhnega števila prevečkrat rabiti, 3—4 krat na dan in brez potrebnih krajših odmorov, potem se zmožnost za pleme izdatno zmanjša.

Včasih izgubijo potem nagnjenje do plemenitve sploh, ali pa potrebujejo dostikrat mnogo časa, preden izvrše plemenjenje. Tudi je dostikrat skok takih živali brez uspeha, in čež nekaj tednov se bodo plemenjene krave zopet pojale — število krav se na ta način od meseca do meseca množi, zmožnost za pleme dotičnih plemenskih bikov se pa vedno zmanjšuje.

Ta neprimolika se dostikrat pripeti tudi v takih gospodarstvih, kjer se krave iz gospodarskih vzrokov vse v gotovem času otele in se potem zopet plemene. Biki se potem po dolgem, slabečem premoru naenkrat rabijo na škodujoč način za pleme. Če v takih gospodarstvih ni skrbjeno za zadostno število bikov, potem se mora seveda bikova zmožnost za pleme kmalu zmanjšati ali popolnoma uničiti.

Če se čas za skakanje razdeli na vse leto, potem se sme močnemu, varovanemu, nad dve leti staremu biku prideliti brez skrbi čeda 80 krav in junic. Če pa nasprotno plemenilna doba traja samo dva meseca, naj se biku prideli kvečjemu 35 krav. Veliko rabljenim bikom naj se daje za časa njih porabe mnogo ovs. Nasprotno naj se jim zmanjša zelena hrana, posebno detelja, v slučaju, da se krmijo z deteljo.

Izključna zelena krma sploh ni dobra za plemenske biki, ki se dostikrat rabijo. Mnogo boljše je zanje suha krma, seno in oves.

Kadar biki, ki so se nenavadno in preveč rabili za plemenitev, ne kažejo več nagnjenja do tega, potem naj se jim privoščijo nekaj časa, 8—10 dni, počitka in naj se jim daje oves. Predolgi odmori pa tudi vplivajo neugodno in slabo.

5. Pri bikih se nagnjenje do plemenitve izgubi tudi tedaj, če pred skokom popijejo velike množine mrzle vode pod 7° R. Pri tem se organi v zadnjem delu telesa močno ohladi in žile se stisnejo.

Tudi nerazmerna napolnitev prebavi z zelenjem, z obimovito krmo in s pijačo ima lahko isti učinek.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 169. Imam precej veliko jablano, ki ima 15 cm v premeru, pa jo moram odstraniti, ker je napoti. Ali morem odraslo jablano s pridom presaditi, ali jo je bolje kar priprosto posekati? (A. B. v Č.)

Odgovor: Jablana, ki ima v premeru 15 cm, še ni posebno velika in se da dobro presaditi. V to svrhu jo izkopljite pozimi, ko je zemlja globoko zamrzla, z veliko gručo

zemlje in jo vsadite v že naprej pripravljeno jamo. Gruča naj ima najmanj 1 m v premeru in naj bo kakega pol metra debela. Spomladi je vrh primerno skrajšati. Jablano na navaden način presaditi, t. j. da se samo s koreninami izkopije in potem presadi. Vam nikakor ne priporočamo, ker bo tako presajeno drevo leta in leta le životarilo in se morda slednjič niti več okrepilo ne bo.

Vprašanje 170. Imam slivovko v velikem sodu, ki je zelo zrumenela, in sicer brčkone od sode. **Kako bi slivovki odpravil rumeno barvo?** (V. Š. v S.)

Odgovor: Po močnem čiščenju z želatino bi slivovka pač nekoliko obležala, zeló pa ne. Priporočamo Vam narediti skušnjo z majhno množino. Drugega priprostega sredstva, žganju vzeti barvo, pa ni in ostane slednjič le prekuhanje.

Vprašanje 171. Moja poldrugo leto stara telica je dobila v sapnik preko 6 cm debelo jabolko. Skušal sem jabolko iz nje dobiti, kar pa ni šlo. Ker živinozdravnika, ki sem ga poklical, ni bilo doma, sem bil prisiljen dati telico mesarju. Kako naj se postopa v takem slučaju, da se žival reši, če ni živinozdravnika pri rokah? (L. D. na A.)

Odgovor: Telica je jabolko požrla, ki pa ni prišlo v sapnik, temveč je obtičalo v požiralniku in ni moglo naprej, ker je bilo predebelo. Da bi prišlo jabolko v sapnik, je nemogoče, ker je predebelo, če pa pride kaka reč v sapnik in jo žival ne more izkajati, potem žival naglo pogine in je v četrt ure mrtva. Če žival požre kako debelo reč, n. pr. jabolko, repo, krompir i. t. d., ki obtiči v požiralniku, je najprej skušati dotično reč skozi požiralnik s primerno silo potisniti v želodec. V to svrhu je najbolje poslužiti se požiralnikove cevi. Če ni take cevi pri rokah, je vzeti dovolj močno in prožno leskovo ali drugo šibo, ki se popolnoma ogladi in z oljem namaže. Konec šibe se dobro obveže z večkrat zloženo cunjico, da se požiralnik ne rani. Če se jabolko ali repa ob primerni sili ne gane, ni rabiti prevelike sile, ker požiralnik lahko poči in je žival izgubljena. Navadno se posreči obtičano reč v želodec poriniti in žival je rešena. Če se pa to ne posreči, pa žival še vendar ni vselej izgubljena in je 24 do 36 ur čakati, preden se mora dati zaklati. Ni namreč nič rekega, da se take reči, ki so obtičale v požiralniku, valed toplote in vlage v 12—36 urah omehčajo in se poznej dajo naprej poriniti, ali pa sameodsebe zdrče v želodec. Sveda se med tem v želodcu nabirajo plini in goved se napne, kar se odpravi, če se vamp na levi strani prebode s trokarjem (bodalcem). Nožnica bodalca mora ves čas tičati v vampu, dokler dotična reč ne zdrči v želodec. Tako je pa le tedaj mogoče čakati, če so pri rokah vse priprave, ki so potrebne, da se prebode vamp.

Vprašanje 172. Napravil sem ribnjak, popolnoma ločen od tekočih vod. Ribnjak je precej obširen, globok ni čez $\frac{1}{2}$ m, tla so blatna in voda je studenčnica. **Ali moram napravo ribnjaka naznaniti kaki oblasti in ktere vrste rib bi bile najbolj primerne?** (A. D. v P.)

Odgovor: Napravo ribnjaka ni nikomur prijaviti. Za ribnjak primerne ribe so ščuke, krapi in ameriške postrvi. Ktera vrsta bo najprimernejša, odločuje kakovost in toplina vode ter krma, ki se nahaja v ribnjaku. V to svrhu Vam priporočamo obrniti se do kakega vesčaka, n. pr. do g. prof. Ivana Franketa v Ljubljani. Ikre ali mlade ribice morete dobiti pri kranjskem ribarskem okrajnem odboru v Ljubljani.

Gospodarske novice.

* **Sezamove tropine**, ki jih je c. kr. kmetijska družba pred štirimi leti začela širiti, a je z njih oddajo lansko leto

morala prenehati, ker je tvornica za olje v Trstu pogorela, se sedaj zopet dobivajo, ker je omenjena tvornica zopet pričela delovati. Opozorjamo na spis v tej številki, ki pojasnjuje veliko vrednost in nizko ceno tega izbornega krmila. Naša družba bo imela od srede novembra naprej sezamove tropine vso zimo v zalogi ter jih bo oddajala zmlete in presejane po 16 K 100 kg z vrečami vred. Te tropine se bodo oddajale le v celih vrečah po 50 kg.

* **Lanene tropine** bo imela družba od sedaj naprej skozi vso zimo zopet v zalogi, in sicer 100 kg po 19 K, 50 kg po 9 K 50 h z vrečami vred.

* **Sol za živino** priskrbuje družba tistim gg. udom, ki sami ne morejo ponjo v Ljubljano, po 10 K 56 h za 100 kg z vrečo vred in je naročilom za sol vsekar priložiti denar, ker se drugače naročitev ne zvrši.

* **Tomasove žlindre** ima družba od kupljene množine še nekaj na razpolago, in sicer po 7 K 25 h 100 kg. — Naročnike prosimo potrpeti, kajti naročila zvršimo takoj, ko pride žlindra v Ljubljano. Prihod v Ljubljano nam je bil obljubljen za drugo polovico oktobra, a se je zakasnil, ker so silno slabe pomorske zveze med Trstom in belgijskimi, oziroma nizozemskimi lukami.

* **Umetna gnojila** za jesensko gnojenje travnikov, in sicer rudninski superfosfat (popolno, cenejše in boljše nadomestilo za Tomasovo žlindro), kostno moko, kajnit in kalijevo sol ima družba vedno v zalogi in prosi pravočasnih naročil, da se bo moglo vsaki želji takoj ustreči. Rudninski superfosfat je po 7 K 25 h, kostna moka po 9 K, kajnit po 5 K in kalijeva sol je po 12 K 60 h. Vse cene veljajo z vrečami vred za 100 kg, postavljenih na ljubljanski kolodvor ali v družbenem skladišču. Vsa gnojila se oddajajo le v celih vrečah po 100 kg, izvzemši kalijevo sol, ki se dobiva tudi v vrečah po 50 kg.

* **O novem načinu molže**, o katerem je naš list pisal meseca septembra, prinesemo kmalu obširnejši spis s podobami. Sicer se ta način molže ne da tako lahko z besedami pojasniti, temveč je vsekakor potrebno, da se ta molža dejansko vidi. Z ozirom na to je ravnatelj naše družbe, g. Pirca, katerega je c. kr. kmetijsko ministrstvo poslalo na Dansko proučevati to molžo in sploh tamošnje kmetijske razmere, drage volje pripravljen in tudi zavezan osebno priti pokazati, kako se po tem načinu molže. Glede na to pozivljemo vse tiste, ki se za to molžo in sploh za napredek brigajo, da izvolijo g. Pirca poklicati na pouk. Želeti je, da se v dotičnem kraju, kamor Pirca pozovejo, izbere primeren hlev, kamor naj pride le malo gospodarjev, oziroma gospodinj, recimo 5, ali kvečjemu 10. Dan se mora določiti v dogovoru z predavateljem, na katerega se je v tej zadevi naravnost obrniti. Samoobsebi je umevno, da so za taka praktična skazovanja najprimernejši delavni dnevi, in to tudi zato, ker mora g. Pirca nedelje porabiti za druga predavanja. Prihod g. Pirca ni za nikogar zvezan s kakim stroškom.

* **Dolžnike kmetijske družbe**, zlasti dolžnike na galici, sedaj opozorjamo da izvolijo svoje dolgove precej poravnati, ker družba ni več v stanu čakati, in sicer z ene plati zato ne, ker zgubi na obrestih svoje glavnice, z druge plati pa zato, ker mora ob bližajočem se koncu leta pričeti sklepati račune. Častita načelnikstva podružnic, ktera so priskrbela skupno naročitev, prosimo, da skupiček takoj vpošljejo in eventuelne zastanke iztirjajo.

* **Grozdná, sadna in vinska razstava v Krškem** dne 12. in 13. oktobra t. l. Vkljub deževnemu vremenu je prišlo mnogo obšinstva iz bližnjih in daljnih krajev. Pred otvoritvijo je imel načelnik kmetijske podružnice g. V. Auman otvo-

ritveni govor, kjer je naslikal kratko in jasno zgodovino v napredku glede sadjarstva in vinstva v krškem političnem okraju v zadnjih letih ter je v imenu podružnice zahvalil vlado, deželo, kranjsko hranilnico ter občinski zastop za podpore, ki so jih vsi ti podelili na katerikoli način v povzdigo kmetijstva. Okrajni glavar g. J. Orešek je v svojem odgovoru omenil, da je vlada kmetijstvo vedno podpirala in da se hoče tudi v bodoče zavzeti za napredek kmetijstva, posebno vinstva in sadjarstva. V imenu krškega mesta je pozdravil vse navzoče krški župan g. dr. Romih, povdarjajoč, da kmetijstvo more napredovati le, če se ravnamo po cesarjevemu geslu: z družinami močmi. Tem besedam je sledil krepak „živijo“, na kar je iz Zagreba došla vojaška godba zaigrala cesarjevo himno, ki so jo navzoči poslušali stoje in odkritih glav. Temu je sledilo pregledovanje grozdne in sadne razstave, ki je bila v prostorni dvorani in v 3 postranskih prostorih Schenerjeve gostilne. Največ in najlepše je pač razstavil g. Elvarj Presečki iz Samobora, ki ima v „Rajcu“, občina Vel. Dolina, 17 oralov nanovo pravilno napravljenih nasadov. S svojimi pridelki je napolnil dve sobi. Poleg raznovrstnega grozdja, sadja in vina je razstavil tudi različno kletarsko in vinogradniško orodje. Ob enajstih dopoldne sta imela poučne govore gg. ravnatelj G. Pirc in vinski učitelj Fr. Gombač; poslednji tudi v ponedeljek dopoldne. Teh predavanj, ki so bila združena s praktičnim razkazovanjem raznih strojev, se je udeležilo mnogo domačinov in tujcev, in v ponedeljek vsi dijaki meščanske šole s svojimi učitelji. Ob pol eni pop. je bil v Gregoričevi gostilni skupen obed, pri katerem je pridno igrala gori navedena godba. Vrsto napitnic je otvoril g. dr. Romih, in sicer najprej na cesarja, potem na deželnega predsednika in okrajnega glavarja ter deželne in državne strokovnjake. Gosp. ravnatelj Pirc je napil g. deželnemu glavarju kot predsedniku kmetijske družbe, dalje vsem razstavljalcem in tujim gostom; gosp. Fr. Gombač pa deželnim odbornikom kot podpirateljem kmetijstva, kranjski hranilnici ter podružničnemu načelniku. Kranjska hranilnica je, kakor znano, koj v začetku prenavljanja priskočila krškim vinogradnikom z znatnimi denarnimi podporami na pomoč, tako da je v malo letih izdala do 15.000 K. Ob 2 pop. je sledila pokuša vin v kleti stare šole. Mnogo posestnikov je razstavilo prav veliko in tudi prav dobrih starih in mladih vin. Pokuša je trajala do sedmih ter je bila prav dobro obiskana od vseh slojev. Točile so iz prijaznosti krške in leskovške gospodične. Pri podelitvi daril in priznanj je dobila prvo darilo gospa Hočevanjeva, veleposestnica v Krškem (deželno priznalno diplomu), dalje gg. Ed. Presečki, veleposestnik in trgovec v Samoboru, ter Aleks. Wutscher, veleposestnik v Brezovici pri Št. Jerneju, državni srebrni kolajni. Kot 2. darilo so dobili: gg. Frančišek Gregorič, posestnik in gostilničar v Krškem, ter Ivan Drašler, posestnik v Gorici, državni bronasti kolajni in Martin Colarič, posestnik v Slinovcah, drugo deželno darilo; tretje deželno darilo je pa dobil g. Fr. Prijatelj iz Tržišča. Bronaste kolajne c. kr. kmetijske družbe so se priznale V. Ženerju, posestniku v Krškem, Martinu Kerinu, posestniku v sv. Križu, graščini Šrajbarjev turn v Leskovcu ter Fr. Cesarju, posestniku v Krškem. Nadalje so se priznale še razne diplome krške kmetijske podružnice kakor tudi denarna darila v znesku 10, 5 in 3 K. Da je ta razstava tako dobro uspela, imajo največ zaslug ureditelj razstave, potovalni učitelj Fr. Gombač, dalje podružnični načelnik V. Auman, krški župan in podružnični tajnik dr. T. Romih in tajnik občinske hranilnice v Krškem V. Žener. — Popis razstave iz peresa gosp. deželnega učitelja za vinstvo smo objavili na drugem mestu.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Prodaja umetnih gnojil v Novem mestu.

Kmetijska podružnica je imela dosedaj svoje skladišče za umetna gnojila. Pri tem ni iskala dobička. Ležeče ji je bilo le na tem, da se gnojila dobivajo izlabka, brez posebnih naročil in ob vsakem času, ker je le v tem slučaju pričakovati, da jih bodo rabili tudi mali kmetovalci. Prodajala je umetna gnojila tudi le za toliko draže kakor v Ljubljani, kolikor več je stala vožnja iz Ljubljane do novomeške postaje, potem vožnja iz kolodvora v mesto, razkladanje in pa spravlanje v skladišče. Za to skladišče je morala podružnica plačevati letnih 96 K.

Leta 1900/01 se je prodalo v podružničnem skladišču toliko gnojil, da so bili vsi naštetni stroški pokriti, leta 1901/02 se je pa tako malo prodalo, da je morala podružnica najemščino za skladišče na pol iz svojih sredstev plačati.

Zaraditega je podružnični odbor v svoji seji dne 22. sept. t. l. sklenil, da se opusti skladišče za umetna gnojila, in je sprejel predlog, da se prodaja teh gnojil prepusti trgovcu g. Perkotu v Novem mestu proti temu, da se določijo cene, za katere se imajo gnojila prodajati v Novem mestu.

Kmetijska družba je temu pritrdila. Vsled tega se nahaja zaloga gnojil od sedaj naprej v rokah g. Perkota, ki jih bo prodajal po naslednjih cenah loco Novomestu:

100 kg rudninskega superfosfata K 8-35,
100 » kalijeve soli K 14.—.

Kmetijska podružnica v Novem mestu,
dne 24. oktobra 1902.

V. Rohrman, načelnik.

Oddaja cepljenih trt.

Kmetijska podružnica v Novem mestu odda iz subvencionirane trtnice na pomlad

10.000 cepljenih trt naslednjih vrst:

1. Za bela vina: laški rizling, kraljevina, beli burgundec, hrustljati španjol, silvanec in traminec.
2. Za črna vina: zametasta črnina, modra portugalka in modra frankinja.

Trte so cepljene na riparijo portalis.

Cena tem cepljenkam je določena na 12 h za komad.

Prošnje za cepljene trte se sprejemajo pri podružnici le od vinogradnikov, ki imajo svoje vinograde v okrajnem glavarstvu novomeškem, in sicer zadnji čas do 31. decembra 1902.

Na pozneje došle prošnje se ne bo oziralo.

Kmetijska podružnica v Novem mestu,
dne 24. oktobra 1902.

V. Rohrman, načelnik.

Listnica uredništva.

A. B. v C. Po zakonu mora biti tudi ograja primerno oddaljena od okrajne ceste. Dogovorite se z okrajnim cestnim odborom. — Če se pri nas kdo peča z rejo orjaških kuncev, nam ni znano, zato tudi ne vemo, če je kje dobiti plemene živali.

Ž. K. v Š. Z ozirom na odgovor na 160. vprašanje, smo dobili pojasnilo, da se iz češminja kuha tudi žganje, ki se zelo lahko prodaja, ker je jako zdravo in se rabi proti bolečinam v želodcu in v ledvicah.

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 32 K, na 1/2 strani 16 K, na 1/4 strani 10 K in na 1/8 strani 6 K. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah št. 3.

Št. 20. V Ljubljani, 31. oktobra 1902. Leto XIX.

Tržne cene.

Deželni pridelki:

V Ljubljani, 29. oktobra 1902. (Izvirno poročilo.)

Semena: Domača detelja novo blago K 55.— h do K 56.— h; nemška detelja (lucerna) K —.— h do K —.— h; gorenjska repa K 80.— h; laneno seme, domače ozimno K 30.— h do K 30 50 h; konopno seme K 20.— h do K 22.— h; kuminovo seme K 55.— h do K 60.— h

Fižol: Rudeči ribniški K 9 50 h; rudeči Hrvat K 8 80 do K —.—; prepeličar (koks) K 10 80 do K 11 20. (Vse cene semen in fižola veljajo za 100 kg čistenelega blaga, kakor ga kmetovalci pripeljejo na orodaj i. s. novo blago.)

Suhe češplje: v dimu sušene K —.— h do K —.— h. brez dima sušene K 12.— h do K 19.— h.

Orehi domači: K 30.— h do K 32.— h.

Ječice nove: K 5.— h do K 7.— h za 100 klgr.

Med čist: po K 78.— h do K 80.— h.

Kože. Goveje, težke nad 45 kg po K 84.— h do K 86.— h. " težke od 30 do 45 kg " 74.— " " 76.— " lahke " 74.— " " 76.— "

(Te cene veljajo za 100 kg in sicer za kože izdelane po tukajšnjih običajih z rogovi vred. Bikove kože po 60 h klgr.)

Teletje kože: K 1 04 za kg.

Kozličeve kože po K 1 45 h do K 1 55 h.

Svinjske kože: Čiste, brez napak 68 do —.— h za kg.

Druge vrste 34 do 55 h za kg.

Kože lisic po K 10.— do 10 50

" kun belic " 22.— " 24.—

" rumenic " 30.— " 36.— za par.

" dihurjev " 6.— " 6 50

" vidr " 17.— " 18.—

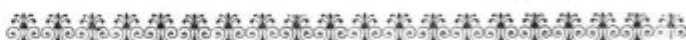
Kože zajcev po K 30.— do 32.— za 100 komadov.

Pepelika (potoši) po K 32.— 100 kg.

Žito:

V Ljubljani, 29. oktobra 1902. Pšenica K 8 15 h. rž K 6 75 h, ječmen K 6 25 h, oves K 7.— h, ajda K 8.— h, proso K 8 10 h, turšica K 7.— h, seno K 3 45 h, slama K 3.— h. (Vse cene veljajo za 50 kgr.)

Na Dunaji, 25. oktobra 1902. Pšenica K 7 45 h, rž K 6 65 h, oves K 6 45 h, turšica K 6 70 h. (Vse cene veljajo za 50 kgr.)

Olje za stroje 1 kg 30 kr.
Peči za petroleum od 6 gl. naprej

Zemana =
slamorenice, klinje,
gepeljni, čistilnice,
motori, trombe in
cevi so (84—1)
najboljše.

Zaloga:

Ljubljana, Poljanska cesta št. 24.

600 hektolitrov plesivškega
grozdja ali mošta

in sicer: muškata, graševine, plemenke, kraljevine, maslavea, traminca, zelenika, burgundea, portugizea, frankovke itd. prodasta iz lastnih vinogradov (83—1)

brata Fran i Josip Horvat,
vinogradnika na Plešivici, pošta Jaska, (Hrvatsko).

Bukov žir ali zrnje (bukovce),
sveže smrekove storže in
smrekovo seme, kakor tudi
suhe jedilne gobe, sejalni
želod, posušen želod, seno,
češminje, potem krompir
(tudi cele vagone) (74-4)

kupuje po najvišjih cenah debelo in drobno

Jos. Leuz,

trgovina z deželnimi pridelki
Ljubljana, Resljeva cesta 1.

Priporočam p. n. občinstvu svojo zalogo vsakovrstnega
orodja za kovače, mizarje, kleparje, ključarje itd. — Za stavbe:
traverze, šine, portland- in roman cement, štorjo, železo za vezi,
okove za okna in vrata, štedilnike (Sparherde).

Za poljedelce: Najboljše vrste mlatilnice, gepeljne, slamo-
reznice, čistilnice, železne pluge, sesalke (Saugpumpen), cevi za
vodovode, dalje nagrobne križe, vlitte kotle, jeklo, fino štajersko že-
lezo in vsakovrstno kuhinjsko opravo. (31-17)

Zagotavljam najboljšo postrežbo se priporočam za obilen obisk

A. SUŠNIK,

trgovec s špecerijo in železnino

Zaloška cesta (Udmat) št. 15.

Odlikovana kotlarska obrt

Ant. Križnič-a

v Kanalu
na Primorskem.

Priporoča

žganjarske kotle vseh sistemov

k praktičnemu kuhanju žganja. — Za izborno delovanje vsakterih
svojih žganjarskih kotlov jamči.

Ilustrovan cenik pošilja franko.

Slavne mlekarnice in sirarnice, zahtevajte ilustrovan cenik
vseh vrst in sistemov **sirnih kotlov**, katerega razposiljam
brezplačno in franko.

Da se vsa dela trpežno, čedno in solidno izdela, daje popolno poročilo.

Mlekarnicam in kmetijskim zadrugam dovoljujem
plačila na obroke. (18-10)

Tovarna za kmetijske stroje

Konrada Prosch-a,

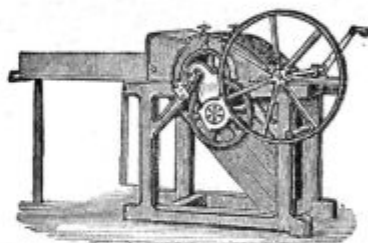
v Celovcu, Adlergasse šte. 19

priporoča svoje

najnovejše zboljšane
mlatilnice, slamorez-
nice, gepeljne, trijerje,
rebljače, postavljene
franco do vsake želez-
niške postaje pod jam-
stvom in razne druge

za kmetijstvo potrebne stroje, ter tudi take za vodo-
vode, ki sami vodo gonijo iz globoko ležečih studencev
na zemljišča, katerim vode primanjkuje. (68-6)

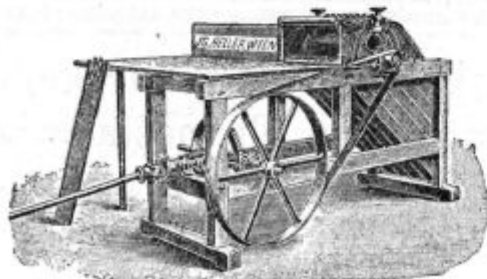
Cenike pošilja zastonj.

Vnovič znižane cene!

Vse stroje za poljedelstvo.

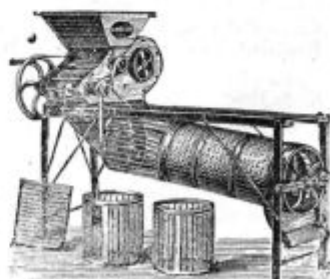
Vnovič znižane cene!

Trijerji (čistilni stroji za žito)
v natančni izvršitvi.

Sušilnice za sadje in zele-
njavo, škropilnice proti pe-
ronospori. Mehovi za žvep-
lanje trt.

Mlatilnice, mlini za žito, stiskalnice
(preše) za vino in sadje različnih sestav.
Slamoreznice jako lahke za goniti in po
zelo zmernih cenah. Stiskalnice za seno
in slamo, ter vse potrebne, vsakovrstne
poljedelske stroje prodaja v najboljši
izvršitvi.

IG. HELLER na Dunaju, II., Praterstrasse 49.

Zastopniki se iščejo! — Centiki brezplačno!

(30-18)

Pred ponarejenjem se je posebno treba varovati.

!Stroji za napravo krme!

Slamoreznice z patentovanim valčnim tečajem z obro-
často pripravo za mazanje z največjo lahkoto pri gonenju,
vsled ktere se prihrani 40% gonilne sile; stroji za re-
zanje repe in krompirja,

mline za drobljenje in
mečkanje žita, parni kotli
za napravo živinske krme,
štedilne peči z postekle-
nimi in neposteklenimi
kotli za vstaviti, in sicer:
premične in nepremične za
kuhanje in parjenje živinske
krme, za krompir, ter za
vsako drugo gospodarsko
porabo doma in na polju;

dalje: reblijači za koruzo, žitne čistilnice, trijerje,
prebiralnike, ročne stiskalnice za seno in slamo, stalne
in premakljive. Dalje vsakovrstne mlatilnice, gepeljne,
železne pluge, valarje, brane. Najboljše stroje za sejati
„Agricola“ brez premene koles; potem samodelujoče
brizgalnice za vničenje njivne gorčice, drevesnih škod-
ljivcev in proti strupeni rosi (Peronospora), izdeluje in
prodaja pod jamstvom kot posebnost v najnovejši, naj-
boljši in skušeni sestavi. (82-1)

PH. MAYFARTH & drug.

tovarna kmet. strojev, livarna in fužina na par
Ustanovljena l. 1872 — 850 delavcev.

DUNAJ, II. Taborstrasse št 71.

Odlikovan z nad 450 zlatimi, srebrnimi in bronastimi kolajnami.

Obširne cenike zastonj. — Zastopniki in prekupei se iščejo.

Tako težke prasiče

vzgojite v 11mesecih, če pridevate krmi

➡ **Barthelnovo poklajno apno.** ➡

Tako je pisal gosp. J. Melzer 9. 12. 1895:

Z Vašim poklajnim apnom dosegel sem v 11 mesecih
pri navadnemu domačemu prasičku

➡ **težo 250 kg** ➡ (63-4)

Barthelnovo poklajno apno je najboljše
in najcenejše sredstvo za vzgojo mlade živine; pri kravah
pospešuje, da iste več in boljše molzejo; preprečuje kosto-
lomnico, potem otrpnenje pri žrebetih, teletih in prasičkih;
preprečuje glodanje lesa, ter da živina ne pije gnojnice in
pospešuje pri kokoših valenje jajc itd. itd.

=== Popis z ocenami brezplačno. ===

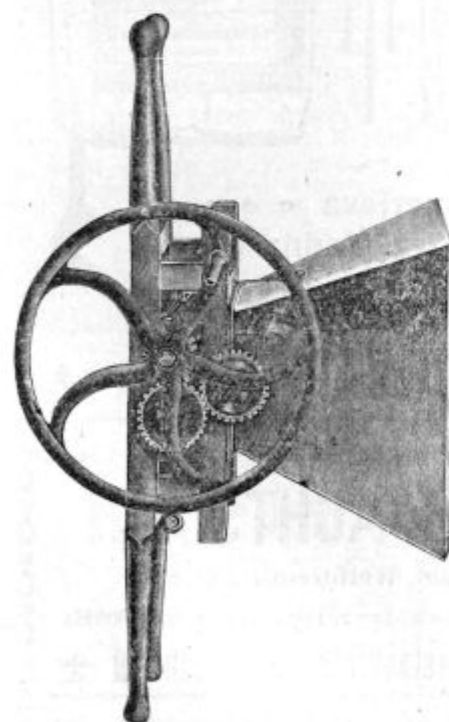
**En zavoj tega poklajnega apna 5 kg za
poskus stane 2.- K pri**

M. Barthelnu in drug.,

na Dunaju X., Keplergasse 20.

Dopisuje se slovensko!

Ako si želite

kupiti najnovejše sti-
skalnice (preše) in mline
za grozdje in sadje z
kamenitimi in tudi z
železnimi valerji, raz-
drobilnice, mlatilnice,
gepelne, čistilnice, (tri-
jerje) pajkelne, slamo-
reznice, motorja
in sploh vse druge
stroje za kmetijstvo in
rokodelce, kakor tudi
vso drugo železnino,
Marijacetlske kotle,
bakrene kotle za žganje,
štedilnike, peči, fino
pozlačene nagrobne
križe, okove za okna
in vrata, traverze, že-
lezniške šine, vedno
sveži cement in fino
štajersko železo i. t. d.
vse to dobite

najboljše *

in

*** najcenejše**

pri

Karol Kavšek-a nasl. (75-3)

Schneider & Verovšek

trgovina z železnino in zaloga strojev

Ljubljana, Dunajska cesta 16.

☛ Slovenske cenike pošiljava zastonj in poštne prosto.

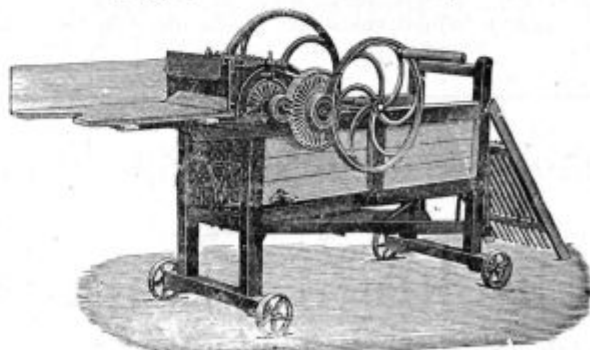
Naznanilo in priporočilo.

Vsojamo si našim p. n. odjemalcem vljudno naznaniti, da
smo našo dosedanje zalogo, pod vodstvom gospoda **IVANA**
KOMATIČA, iz Figabirtovega dvorišča

➡ **preselili v hišo pri Dunajski šrangli na dvorišču.** ➡

Tu bomo imeli veliko izbiro vsakovrstnih poljedelskih
strojev kakor znano najboljše vrste po zmernih cenah, ktere na
korist vsakemu odjemalcu najtopleje priporočamo.

Posebno priporočamo izborne slamoreznice patent
„Austria“, po ameriškem sistemu urejene patentovane
kosilne stroje, mlatilnice zelo močne s patentovanim
pokrovom ter tečaji iz mede (Messing) na
kroglice, prav izvrstno tekoče, itd.

Postavljanje strojev z gepeljni preskrbimo brezplačno, ter
jamčimo za popolnost vsakega stroja. Manj premožnim damo naše
stroje tudi proti plačilu na obroke.

Z velespoštovanjem (59-9)

K. in R. JEŽEK

tovarna kmetijskih strojev in livarna železa v Blanskem.

☛ (Potovalni zastopnik naše tvrde je tudi
gosp. Ivan Novak.) ☛

Mala naznanila.

Vsak ud c. kr. kmetijske družbe kranjske sme po dvakrat na leto in sicer brezplačno prigraviti med „Malimi naznanili“ kako objavo tikajočo se gospodarskega prometa. Objava ne sme presežati dve vrsti in je vsako vrsto dez to število plačati po 5 kr za vsak natis. Neudje plačajo za objavo med „Malimi naznanili“ po 5 kr. za vsako vrsto in vsak natis. Denar je naprej poslati.

Krompir, seno in slamo kupuje v vsaki množini: Oton Homan v Radovljici. (175)

Cedno hišo z gospodarskim poslopjem in zemljiščem v Vel. Mengšu št. 28, pripravno tudi za trgovino, proda Avgust Korbar, nadučitelj na Premu (Notranjsko). Cena nizka. (179)

Sena 300 starih centov, lepega, okusnega, jako redilnega in dobro suhega za govedo ima naprodaj Anton Obreza, posestnik v Kandersah, pošta Vače pri Litiji. (184)

Dve vinski kleti se po nizki ceni takoj oddate v najem v Ljubljani, Zaloška cesta h. št. 15. (185)

Stiskalnica za sadje prešati, popolnoma nova, se prav po ceni proda. Natančneje se izve pri uredništvu »Kmetovalca« v Ljubljani. (186)

Žrebico, ravno odstavljenjo, prav lepo, koje mati je bila 14. sept. t. l. v Ribnici prva odlikovana, je naprodaj. Več pove Ivan Levstek v Bukovici, pošta Ribnica. (187)

Tropinovec in **slivovec**, pristno blago, ima naprodaj Josip Cotič na Vrhopolju, pošta Vipava. Cena po dogovoru. (188)

20 ovac, mlade, zdrave, ima naprodaj Simon Frelj v Vitočkah, pošta Razdrto. (189)

Sadje za mošt po 8 K za 100 kg ima naprodaj Jos. Lenarčič na Vrhniki. (190)

Učenca, za ključavničarsko obrt sprejem takoj. Anton Belčič, ključavničar v Crnomlju. (191)

Več sto mareličnih drevesec, dvoletno požlabljenih, do 2 m in čez visokih, najfinejše vrste (Klosterneburger), ima naprodaj Edward Žvanut na Lozinah, p. št. Vid. nad Vipavo. Cena po dogovoru. (192)

Osla, 3—4 leta starega, močnega in krotkega, kakor tudi vso opravo (Geschirr) in temu primeren voziček se išče oziroma kupi. Ponudbe naj se pošiljajo na uredništvo »Kmetovalca«. (163)

Dva bika plemenjaka, simentalke pasme, eden star 1 leto, drugi 17 mesecev, prav lepa, ima naprodaj Ivan Gregorin, posestnik v Vnanjih Goricah št. 3, pošta Vič pri Ljubljani. Cena do dogovoru. (194)

Planine Raunik in Verlovši na Nanosu; ovčje paše s blevi in potrebnim orodjem se dajo dne 9. novembra tega leta ob 3. uri popoldne v občinski pisarni za tri leta v najem. Pogoji so na ogled pri Anton Hrovatinu st., načelniku gospodarskega odseka v Vipavi. (195)

Istrsko vino, belo in črno, novo in staro, po prav zmernih cenah, dobi se vedno pri Venceslavu Križmaniču v Tinjanu pri Pazinu. Slovenske rodoljube opozarjam na letošnjo dobroto istrskega vina, ter se priporočam, da me z naročili mnogobrojno počaste. (196)

Največja zaloga

laškega brinja

in suhih bosniških češpelj za žganje kuhati je pri

Franc Dolenz-u (81—2)

v Kranju in Škofji Loki.

Cementne cevi

v 14tih velikostih od 5 do 100 mm v premeru; korita za svinje, pokriva in predstavke za studence, sohe za žičnate ograje, mejnike, nagrobne. Na celem jugoslovanskem edina izdelovalnica cementnih (79—2)

mozaičnih ploč,

v krasnih bojah za tlakanja cerkev, koridorjev, verand, vež, trotoirjev i. dr. izdeluje in priporoča

JOS. MURSA

na Krapji pri Ljutomeru.

Ceniki zastoj in franko.

Samo v teh zavojih se
dobiva pristna, tako
splošna priljubljena

Kathreinerjeva • • • •
Kneippova sladna kava

ALBIN C. ACHTSCHIN

v Ljubljani, Wolfove ulice št. 8

priporoča se za izvršitev vsakovrstnih

▲ ključarskih, stavbenih in umetnih del ▲

za napravo in vpeljanje vodovodov po
hišah in celih občinah. (80—2)

Izdeluje nove in popravlja stare strelovode.

Naprodaj je tudi en velik gepel po prav nizki ceni.